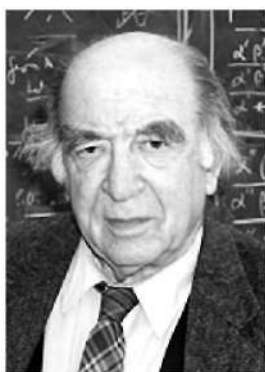

НОБЕЛІВСЬКІ ЛАУРЕАТИ

НОБЕЛІВСЬКА ПРЕМІЯ У ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ В 2007 РОЦІ ДІСТАЛАСЯ АМЕРИКАНСЬКИМ УЧЕНИМ

Леонід Ґурвіц
(Leonid Hurwicz)

Ерік Мескін
(Eric S. Maskin)

Роджер Майєрсон
(Roger B. Myerson)

Фото: [1].

Найпрестижнішою відзнакою учених, які досліджують економічні процеси у суспільстві більшість фахівців називають премію Банку Швеції в економічних науках пам'яті Альфреда Нобеля, започатковану наприкінці 1960 рр.

Із часу заснування Нобелівської премії в галузі економіки її отримали понад шістьдесят науковців, серед яких Пол Самуельсон (1970 р.), Мілтон Фрідман (1976 р.), Джеймс Б'юкенен (1986 р.), Роберт Солоу (1987 р.), Дуглас Норт (1993 р.), Роберт Мертон (1997 р.), Джозеф Стігліц (2001 р.) й інші.

Усі вчені-економісти, які отримали визнання Нобелівського комітету є представниками вищої наукової еліти світу. Зацікавленість їх світоглядом і науковою спадщиною пояснюється широтою і глибиною розробки досліджуваних ними наукових проблем (економетрії, макроекономіки, кліометрії, мікроеконометрики, теорії і моделей економічного зростання тощо), які й сьогодні хвилюють людство.

У 2007 р. лауреатами престижної нагороди стали професор Міннесотського університету Леонід Ґурвіц, професор Принстонського інституту перспективних досліджень Ерік Мескін і професор Чиказького університету Роджер Майєрсон.

Леонід Ґурвіц став третім американським економістом, удостоєним високого визнання, який народився в Росії. Серед інших емігрантів, котрі стали "втратою" для пострадянської економічної науки, необхідно згадати Василя Леонтьєва і Саймона Пінца (Коваля). Відтак побивши рекорд

фізика Раймонда Девіса, який отримав престижну відзнаку в 88 років, його визнано найстаршим лауреатом премії імені Альфреда Нобеля. Серед інших його заслуг слід відзначити обрання академіком Американської академії мистецтв і наук (1965 р.) та Національної академії наук США (1974 р.). У процесі дослідницької діяльності він опублікував багато широко відомих праць, зокрема "Стохастичні моделі економічних коливань" (1944 р.), "Оптимальність й інформаційна ефективність розподілу ресурсів" (1960 р.), "Про інформаційно децентралізовані системи" (1971 р.), "Про розподіл, що досягається через рівновагу Неша" (1979 р.), "Проектування економічних механізмів" (2006 р.) та інші.

Доктор філософії Гарвардського університету Ерік Мескін є президентом Економетричного товариства та головним редактором журналу "Економічні нотатки". Про незаперечний авторитет вченого свідчить його викладацька робота у Массачусетському технологічному інституті (1977–1984 рр.), Гарварді (1985–2000 рр.) і Принстонському інституті перспективних досліджень (із 2000 р.). Він увійшов до плеяди видатних науковців завдяки фундаментальному внеску в такі розділи економіки як теорія ігор, теорія колективного вибору й економіка стимулів. Зокрема, його роботи з ігрової реалізації систем голосування – основа сучасних моделей формування коаліцій. Останні дослідження Еріка Мескіна присвячені порівняльному аналізу процедур колективного вибору, конструюванню аукціонів і торгів, глобалізації та нерівності. А загалом його творчий спадок налічує понад сто статей у провідних економічних журналах. При цьому книги "Концептуальна економічна теорія" (1994 р.) і "Рівновага Неша й оптимальний добробут" (1999 р.) стали найбільшим внеском американського теоретика в економічну науку.

Роджер Майерсон, здобувши економічну освіту в Гарварді, зробив значний внесок у сучасну економічну теорію та практику її застосування. Наприкінці 1970 рр. він розпочав викладацьку роботу в Північно-західному університеті, а з 2001 р. працює у Чиказькому університеті. Серед економічних розробок американського вченого варто виділити "Теорія ігор: аналіз конфлікту" (1991 р.) і "Моделі ймовірності для економічних рішень" (2005 р.). Сьогодні його дослідження в галузі теорії аукціонів відіграють суттєву роль в економічній науці та політології.

Присудження відзнаки саме цим ученим не виявилось несподіванкою для наукового світу, оскільки її отримали за розробку механізмів знаходження оптимальної моделі розподілу ресурсів в умовах неповної та прихованої інформації. Як відзначив Нобелівський комітет, дослідження американських науковців, із одного боку, допомогло "виявити ефективні торгові механізми, схеми регулювання і процедури голосування" [2], а з іншого – значно розширило спектр наукових знань про особливості оптимального розподілу економічних ресурсів.

Поміж цим, дана теорія поглибила розуміння того, як необхідно формувати оптимальні механізми з урахуванням індивідуальної зацікавленості та приватної інформації [3]. Тобто за її допомогою можна відокремити ситуації, де спрацюють ринкові механізми, від тих, де вони не діють. Іншими словами, сутність теорії оптимальних механізмів базується на тому, що ринки не завжди функціонують так, як це необхідно, оскільки суб'єкти, котрі на них працюють, володіють неповною або помилковою інформацією. Зазначена недосконалість може призвести до того, що приватний сектор отримуватиме прибуток, тоді як в цілому це суперечитиме інтересам суспільства. Таким чином, відповідно до цієї концепції можна визначити, які ринкові форми забезпечують торгівлі найвищий прибуток, а також які механізми збільшують прогнозований дохід продавця [4].

Раніше для такого аналізу вчені опиралися на теорію ринків. Утім, більшість її положень є декларативними, оскільки їх можна використовувати тільки в ідеальних умовах, чого досягнути практично неможливо. Тим часом розроблена американськими науковцями теорія не базується на справедливому розподілі ресурсів, а дає змогу віднайти найефективніший механізм його здійснення. Наприклад, для розподілу товарів індивідуального споживання дієвим буде подвійний

аукціон, де ціни встановлюють не тільки продавці, а на їх визначення можуть впливати покупці. Водночас за допомогою концепції можна пояснити, чому ринкові важелі не працюють із такими суспільними благами, як водні ресурси, дороги тощо. При цьому для їх розподілу автори теорії запропонували використовувати різноманітні фіскальні інструменти, вдаючись до впровадження податків.

Зазначимо, що Роджер Майерсон відомий у науковому світі як один із засновників теорії аукціонів, а для Леоніда Ґурвіца й Еріка Мескіна аукціони були тільки частиною загальної проблематики, пов'язаної з організацією стратегічних взаємодій економічних інститутів. Відтак дослідження учених дають змогу спрогнозувати необхідні умови для досягнення тих чи інших результатів у реальному світі. Наприклад, оголосивши відкритий і закритий аукціони при рівній кількості учасників, що борються за одне благо, можна отримати протилежні результати. Американські науковці математично розрахували, які конкретні умови можуть призвести до тих чи інших наслідків. Утім, на відміну від математики, яка не завжди пов'язана з розв'язанням реальних завдань, від економічної теорії очікують конкретних рішень. Так, ігри Ґурвіца допомагають учасникам аукціонів якомога вигідніше купити або продати той чи інший товар. Іншим прикладом пошуку оптимальних механізмів може стати вплив уряду на монополістичні утворення. На думку Роджера Майерсона, в держави завжди є вибір між оподаткуванням монополістів і стимулюванням виробництва.

Після отримання Нобелівської премії в галузі економіки американські вчені продовжують дослідницьку діяльність, плідно співпрацюючи не тільки у сфері оптимального розподілу економічних ресурсів. Їхній фундаментальний внесок в економічну теорію важко переоцінити. Адже концепцію оптимальних механізмів можна широко використовувати поза межами, де вона виникла (зокрема, від регулювання ринків до аналізу процедури голосування). Утім, найважливішим є те, що вона дає змогу враховувати такі ситуації, в яких фінансові ресурси не відіграють головну роль. Наприклад, механізми розподілу можуть добре зарекомендувати у разі, коли при проведенні аукціонів пріоритетом для уряду є надання суспільних благ.

Література

1. *The Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel 2007.* – Доступний з: http://www.nobelprize.org/nobel_prize/economics/laureates/2007/.
2. Венетминский И. Нобелевская премия досталась американским ученым. – Доступний з: <http://www.rg.ru/2007/10/16/nobel.html>.
3. Оголошені Нобелівські лауреати у галузі економіки. – Доступний з: <http://www.otherside.com.ua/news/detail.php?lang=1&id=33301>.
4. Нобелевские лауреаты ввели в экономическую теорию человеческие стимулы. – Доступний з: <http://www.vazhno.ru/important/article/9622/>.

Віталій ПИСЬМЕННИЙ